

4.SINIF

OKUMA BECERİLERİ
METİN VE SORULARI

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

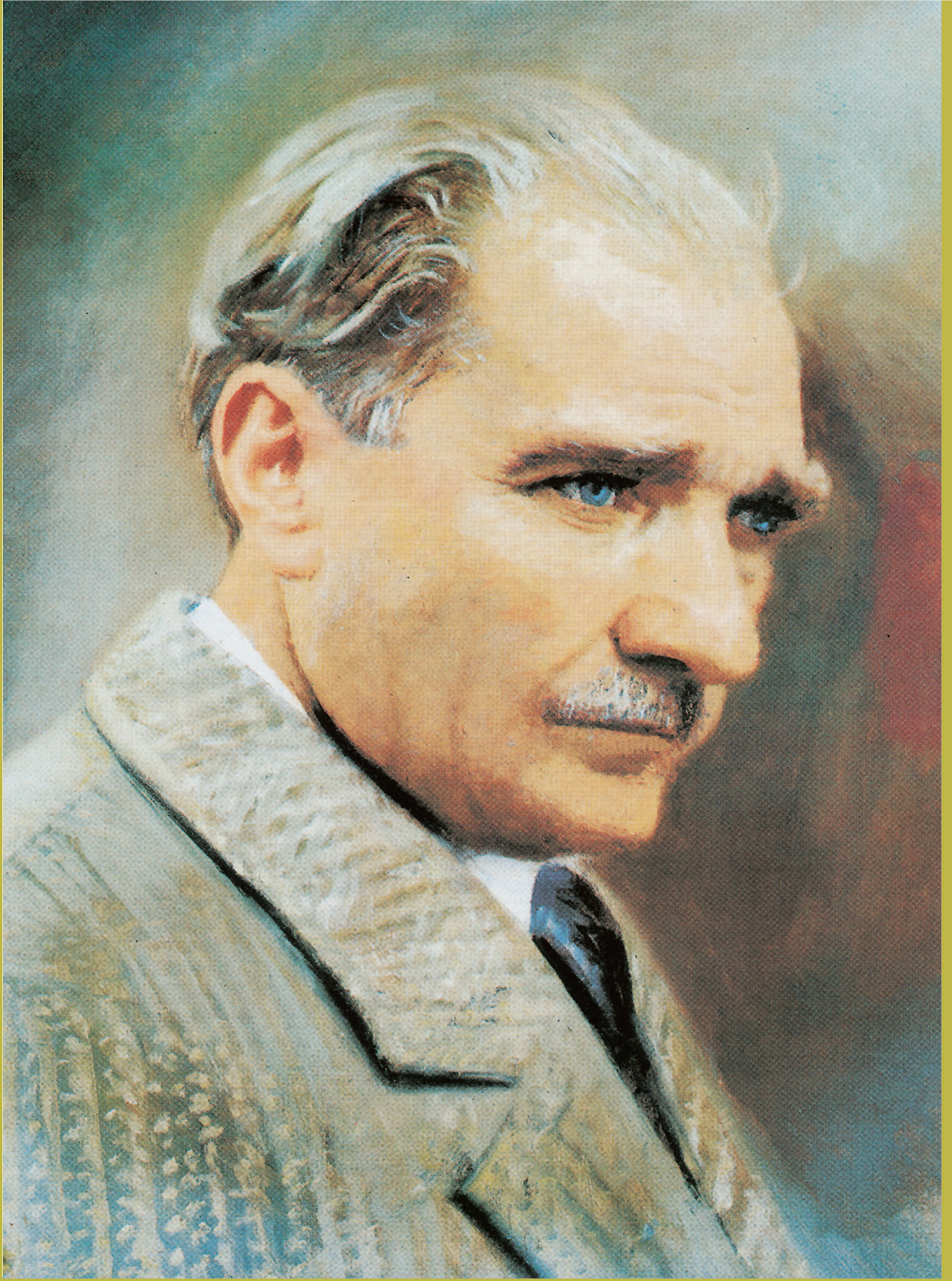
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

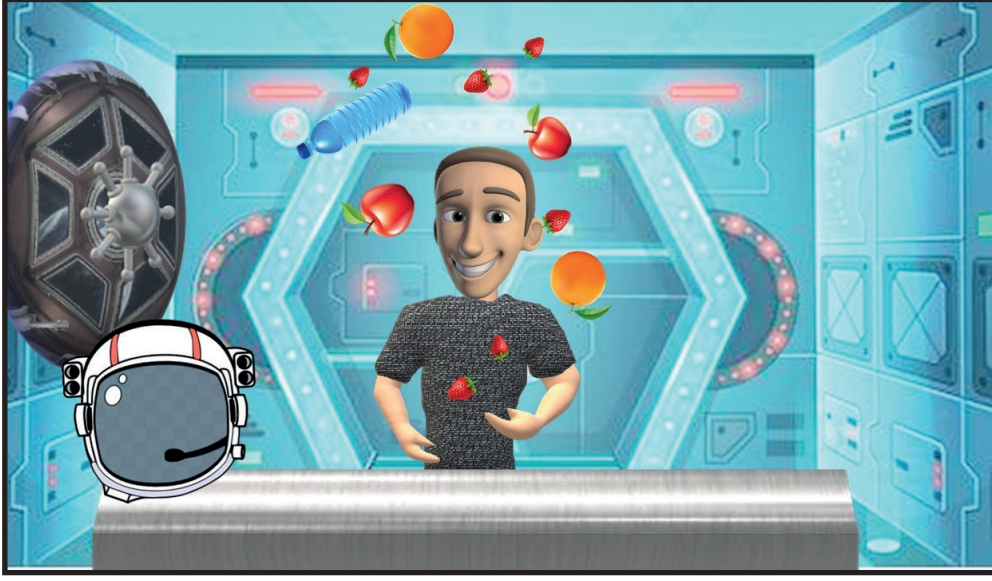
UZAYDA YAŞAM

Hangi çocuk astronot olmayı düşlemez ki? Uzayla ilgili gözlemler yapmak, uzaya gidip keşiflerde bulunmak çok eğlenceli olmalı! Peki, onların uzayda nasıl bir yaşam sürdürdüklerini hiç merak ettiniz mi?

Astronotlar; uzaya gitmek üzere özel olarak yetiştirilen, uzay araştırmalarında görev yapan kişilerdir. Ay'ı ve diğer gök cisimlerini incelemek, oralara ulaşmak amacıyla çalışmalar yürütürler. Bir astronot bazı özelliklere sahip olmalıdır. Astronotlar iyi bir bilim insanı olmanın yanı sıra spor yapan, dinamik insanlardır. Bu özelliklerini kendilerine verilen ve yıllar süren eğitimle tamamlarlar. Fakat hepsinden önemlisi "takım ruhu" taşımaları yani başkalarıyla aynı amaç için birlikte çalışabilmeleri gerekir. Haftalar hatta aylar süren uzay yolculuklarında başarı, çoğu zaman birlikte çalışmaya bağlıdır. Göreve giden astronotlar, genellikle uzayda birkaç hafta boyunca birlikte yaşar. Bu astronotların farklı ülkelerden, farklı kültürlerden geldiğini de düşünün. Birbirlerinin dillerini bile bilmiyor olabilirler! Ancak yine de beraber yaşamayı ve çalışmayı öğrenmeleri gerekir. Bunun en iyi yolu da uzay aracında yapılması gereken bazı işleri paylaşmak: Temizlik yapmak ya da bozulan aletleri onarmak gibi.

Uzay İstasyonunda Yaşam

Yemek

İnsanın en önemli gereksinimlerinden biri beslenmek. Uzak bir yere kamp yapmaya gittiğinizi düşünün. Yanınıza size yetecek kadar yiyecek almanız, bu yiyecekleri de en uygun şekilde saklamanız gerekir. Üstelik gittiğiniz kamptan dönerken çöplerinizi de yanınızda getirirsiniz. Kampçılığın en önemli kurallarından biri, geride çöp bırakmamaktır. İşte bir uzay aracıyla yolculuğa çıkan astronotlar da buna dikkat etmek zorundalar.

Astronotlar, tıpkı evlerinde olduğu gibi üç öğün yemek yerler. Öğün aralarında çay, kahve, portakal suyu içerler. İstedikleri meyveyi de yerler. Yemek menüleri de tıpkı yeryüzündeki menüler gibi olur. Ancak astronotlar, uzayda yemek yapamazlar. Bu nedenle insansız uzay araçları belli aralıklarla istasyona yemek taşır. Yiyeceklerin her biri, birer porsiyonluk küçük paketler hâlinde yeryüzünde hazırlanır. Uzun süre dayanmaları için bunlardan bazılarının suyu alınmış bazıları da dondurulmuştur. Bu nedenle yiyeceklerin tüketilmeden önce ısıtılması ya da içlerine su eklenmesi gerekir. Uzay araçlarında yiyecekleri ısıtmak için bir fırın bulunur. Ancak buzdolabı olmadığı için yemeklerin dikkatle saklanması ve bozulmalarının önlenmesi gerekir. Peki, tuz ve şekerin uzayda sıvı hâlde tüketildiğini biliyor muydunuz? Nedeni çok basit. Uzaydayken yemeğin üzerine tuz dökemezsiniz. Uçar gider. Ayrıca, tuzun astronotun gözüne, burnuna kaçma olasılığı da var. Uzayda kalınan süre boyunca yiyeceklerin bozulmadan saklanabilmesi için özel paketler kullanılır. İçecekler de kapalı paketlerden pipetler yardımıyla içilir.

Uyku

Uzun ve yorucu bir günden sonra uyumak gibisi yoktur. Bir uzay aracında uyumak nasıldır dersiniz? Merak etmeyin! Astronotlar, uzay aracında da tıpkı evlerindeymiş gibi rahatça uyurlar ama uyuma biçimleri biraz farklı! Uzayda yer çekimi yok. Bu yüzden astronotların ağırlığı da yok. Yani, istedikleri şekilde uyuyabilirler. İster ayakta ister tüm vücutları havada... Yalnızca kendilerini bir duvara ya da bir yatağa emniyet kemerleriyle bağlamak zorundalar. Bunu da uyurken uçmamak ya da bir yere çarpmamak için yaparlar.

Uzay araçlarında astronotların sığıacağı boyutta kabinler var. İçlerinde de birer yatak. Astronot sayısının kabin sayısından fazla olduğu durumlar da olabiliyor. Bu durumda astronotlar, kendilerini herhangi bir yere emniyet kemerleriyle bağlayıp rahatça uyuyabiliyorlar. Astronotlar günde ortalama 8 saat uyurlar. Peki, onlar nasıl uyanır? Uzayda zaman kavramı yok. Bu nedenle astronotların uyanması dünyadaki kontrol merkezinden gelen müzikle sağlanır.

Eğlence

Peki, astronotlar uzayda buldukları süre boyunca hep çalışıyorlar mı? Onların da eğlenmeye hakları var! Yoğun çalışma günlerinde ara verip dinleniyorlar. En çok tercih ettikleri dinlenme biçimi, pencereden dışarı bakmak! Oturduğunuz yerden Dünya'yı ve uçsuz bucaksız uzayın karanlığını izlemek ilginç olsa gerek. Bunun dışında, astronotlar dinlenmek için kitap okurlar, film izlerler, müzik dinlerler, egzersiz yaparlar, çeşitli oyunlar oynarlar.

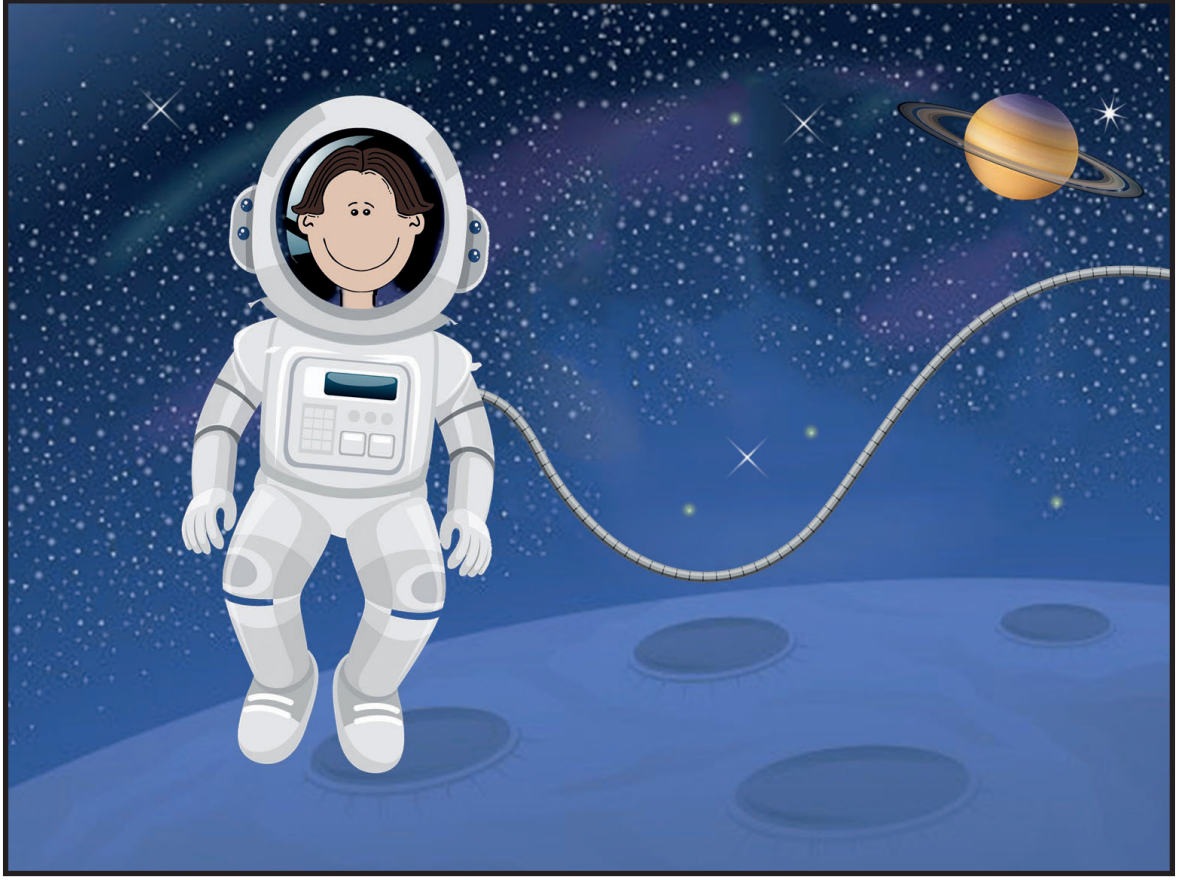
Egzersiz

Yer çekimsiz ortam, astronotların kemiklerinin ve kaslarının zamanla zayıflamasına neden olur. Bu nedenle astronotlar sağlıklı kalabilmek için günde yaklaşık iki saat spor yaparlar. Uluslararası Uzay İstasyonu'nda astronotların spor yapabilmeleri için çeşitli aletler bulunur. Bu aletleri kullanabilmek için astronotların kendilerini kemerle alete sabitlemeleri gerekir.

Temizlik

Uzay istasyonunda Dünya'daki gibi banyo yapmak yok. Burada astronotlar saçlarını, köpürmeyen ve durulama gerektirmeyen özel bir şampuanla temizlerler. Bedenlerini de ıslak ve sabunlu bir havluyla silip kurularlar. Dişlerini ise yutulabilen bir diş macunuyla fırçalarlar. Çünkü banyodan çevreye saçılan su damlaları uzay aracının sistemlerine zarar verebilir. Bu nedenle, astronotlar uzaya gitmeden önce özel bir eğitim alırlar. Dünya'da kolaylıkla yaptıkları bu hareketleri uzaydada gerçekleştirebilmenin yollarını, yapay ve yer çekimi olmayan ortamlarda öğrenirler.

Süper Kıyafet

Uzay yürüyüşü sırasında kullanılan giysiler, rahat ve koruyucu! Bu giysiler neden beyaz biliyor musunuz? Beyaz renk, ısıyı yansıtıyor. Bu sayede astronotlar,

Astronotlar, uzay aracının içindeyken genellikle gömlek, şort ve pantolonları tercih ederler. Özellikle çok cepli pantolonları... Bu şekilde, çalışırken gereksinimleri olan her türlü malzemeyi yanlarında taşıyabilirler. Uzay araçlarında çamaşır makinesi yok. Bu nedenle astronotlar, Dünya'daki gibi giysilerini sık sık değiştiremezler. Çünkü giysileri Dünya'daki kadar kirlenmez. Kirlenen giysilerini de bir çantanın içinde saklayarak Dünya'ya getirirler. Tıpkı çöplerini Dünya'ya geri getirdikleri gibi.

Astronotların işleri o kadar da basit değilmiş aslında. Uzaya gitmeden önce her şeyin incelikle planlanması, her türlü olasılığa karşı önlemlerin alınması gerek. Ayrıca astronotların disiplinli bir tutum içinde olmaları da önemli. Ancak uzayda görev yapmanın incelikleri ve zorlukları bir yana, Dünya'nın dışına çıkıp keşif yapmak, bilime katkı sağlamak, çok heyecan verici olsa gerek!

Bilim Çocuk, TÜBİTAK, Nisan 1998

Aslı Zülâl, Bilim Çocuk, TÜBİTAK, Şubat 2009

Kübra Sıvısoğlu, Bilim Çocuk, TÜBİTAK, Şubat 2015

(Derginin üç sayısından derlenerek 4. sınıf seviyesine uygun şekilde düzenlenmiştir.)

1. “Astronot” kelimesinin yerine önerebileceğiniz kelime veya kelime grupları nelerdir? Yazınız.

2. Uzayda astronotların ağırlığının ölçülememesinin sebebi nedir? Yazınız.

3. Metinde astronotların “takım ruhu” taşımalarının uzay yolculuklarında başarıyı beraberinde getirdiği söyleniyor.

“Takım ruhu” ifadesiyle anlatılmak istenen nedir?

- A. Bireysel oyunlar oynayabilme
- B. Önemli görevler üstlenebilme
- C. Paylaşarak ve ortaklaşa iş yapabilme
- D. Bedeni etkin hâle getiren yaşama gücünü hissedebilme

4. Astronotlar, hangi yönleriyle kampçılara benzetilmiştir?
- A. Sağlıklı beslenmeleri
 - B. Özel tasarlanmış giysiler giymeleri
 - C. Çöplerini yanlarında taşımaları
 - D. Uyku süreleri
5. “Uzay İstasyonunda Yaşam” başlığı altında astronotlarla ilgili hangi bilgi verilmemiştir?
- A. Eğlence
 - B. Egzersiz
 - C. Uyku
 - D. Deney
6. Astronotlar, hangisini dünyadaki hayatlarından farklı olarak gerçekleştirirler?
- A. Kitap okumak
 - B. Film izlemek
 - C. Müzik dinlemek
 - D. Banyo yapmak

7. İnsansız uzay araçlarının, belli aralıklarla uzay istasyonuna yemek taşımalarının sebebi ne olabilir? Yazınız.

8. Metnin “Yemek” başlığı altındaki bilgileri düşününüz. Bu bölümden yola çıkarak yemeklerin uzayda nasıl tüketilmesi gerektiğini işaretleyerek belirtiniz.

	Sıvı hâlde kullanılır.	Islatılması gerekir.	Isıtılması gerekir.
Tuz, biber gibi ürünler			
Suyu alınmış yiyecekler			
Dondurulmuş gıdalar			

9. Astronotların, uyurken kendilerini emniyet kemeri ile bir yere bağlamalarının sebebi nedir? Yazınız.

10. Sekiz saatlik uykunun ardından astronotların dünyadaki kontrol merkezinden uyandırılmasının sebebi nedir? Yazınız.

11. Uzay kıyafetinin, astronotları aşırı sıcağa ya da soğuğa karşı koruyucu özellikte olması bize uzayla ilgili hangi bilgiyi verir? Yazınız.

12. Hangisi astronotların kirli giysilerini bir çantanın içinde saklayarak Dünya'ya getirme sebeplerindendir?

- A. Çok fazla kıyafet kirlenmeleri
- B. Değişik özelliklerde kıyafet kullanmaları
- C. Çamaşırlarını yıkayacak zamanlarının olmaması
- D. Uzay araçlarında çamaşır makinesinin bulunmaması

13. "Uzayda Yaşam" bu metin için uygun bir başlık mıdır? Nedenini yazınız.

meb.gov.tr

Ölçme, Değerlendirme
ve Sınav Hizmetleri
Genel Müdürlüğü

4.SINIF

OKUMA BECERİLERİ
METİNLER VE SORULARI